

Spīdēšana un meklēšana

Pērnā gada nogalē, Lāčplēša dienu gaidot, Eduarda Smilģa Teātra muzejā sanākušie piedzīvoja Spīdolas dienu, jo tieši Spīdola – kā cilvēks un Dieva sūtīts rabi, kā Raiņa ģēnijs uz ļaužu un garu pasaulu robežas – bija lugai *Uguns un nakts* veltīto norišu centrā.

Lugas teorētiskie aspekti tika iztirzāti konferencē. Meklējot jaunus personiskus saskarsmes punktus ar Raini, projekta veidotājiem bija liesies iedvesmojošs pētnieku atzinums par redzes metaforu dominanti Rietumu daļlīteratūrā un domāšanā vispār. Radās iecere materializēt *Uguns un nakts* metaforas ar mērķi jaunā veidā atdzīvināt tekstu, ļaujot mākslinieku veikumam brīvi konkurēt un savstarpēji papildināties ar vārdisko komentāru konferencē. Par vienu no šādām metaforām kļuva "asins švitrīņa pār krūtīm", ko savā filmā vizualizēja Astrīda Konstante un kas kļuva par visā projekta nosaukumu. Gaismas un tumsas attiecību modeļi nodarbināja gaismu objektu veidotājas Ingmāru Balodi un Sandru Bergmani, kā arī bija pamatā Jāņa Joneva izstādei par *Uguns un nakts* mantojumu. Kustību teātra trupa GX savā uzvedumā šķetināja 1. cēliena baltos un sarkanos kamolus. Taču vislielāko radošo drosmi un darbīgumu apliecināja trīs jauni scenogrāfi: Kalvis Zālītis, Māris Ruskulis un Edmunds Rozenfelds.

Mani interesē teksta un vizuālā tēla atgriezeniskais sakars. Tas varbūt ir lieki, bet, kā tas raksturīgs literāri ievirzītam prātam, gribas redzēto izteikt vārdos, atrast tajā kādu valodisku jēgu. Jautājumi, ko sev uzdodu: cik tuvas/tālas šīs interpretācijas ir Rainim un kā Rainis dzīvo/varētu dzīvot šodien?

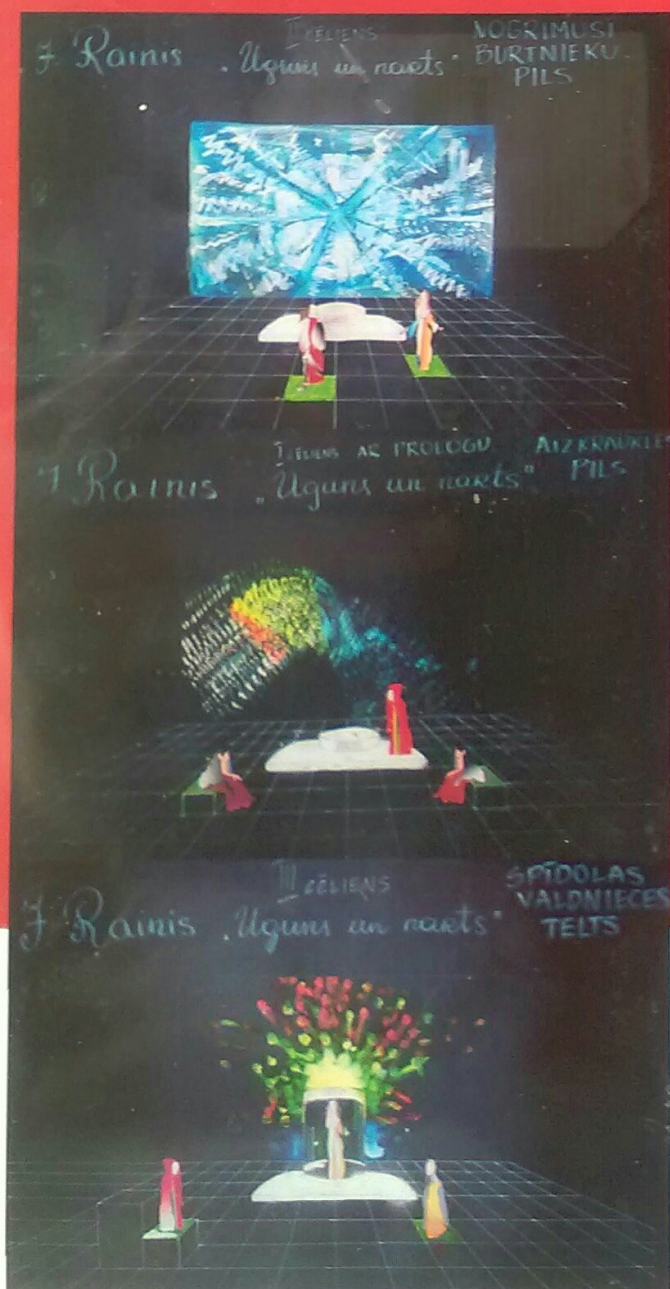
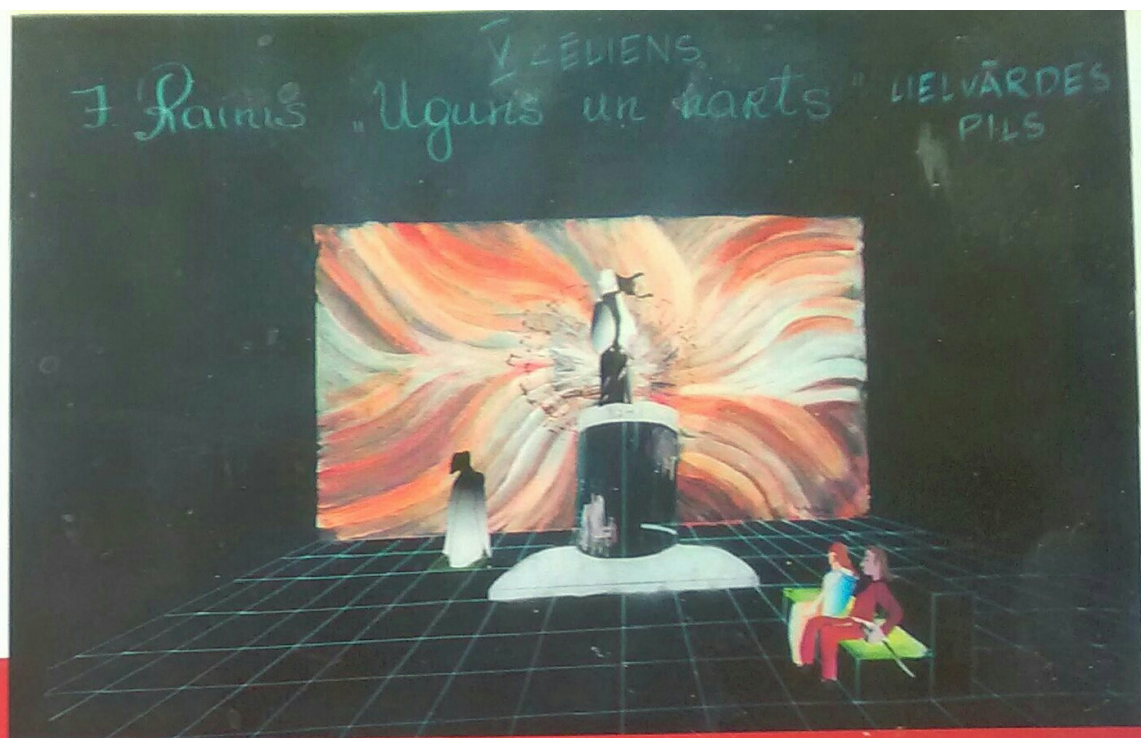
Spīdēšana un meklēšana

Pernā gada nogalē, Lāčplēša dienu gaidot, Eduarda Smilģa Teātra muzejā sanākušie piedzīvoja Spīdolas dienu, jo tieši Spīdola – kā cilvēks un Dieva sūtīts rabi, kā Raiņa ģēnijs uz ļaužu un garu pasauli robežas – bija ļugai *Uguns un nakts* veltīto norišu centrā.

Ļugas teorētiskie aspekti tika iztirzāti konferencē. Meklējot jaunus personiskus saskarsmes punktus ar Raini, projekta veidotājiem bija liesies iedvesmojošs pētnieku atzinums par redzes metaforu dominanti Rietumu daļlīteratūrā un domāšanā vispār. Radās iecere materializēt *Uguns un nakts* metaforas ar mērķi jaunā veidā atdzīvināt tekstu, ļaujot mākslinieku veikumam brīvi konkurēt un savstarpēji papildināties ar vārdisko komentāru konferencē. Par vienu no šādām metaforām kļuva "asins švītriņa pār krūtīm", ko savā filmā vizualizēja Astrīda Konstante un kas kļuva par visa projekta nosaukumu. Gaismas un tumsas attiecību modeļi nodarbināja gaismu objektu veidotājas Ingmāru Balodi un Sandru Bergmani, kā arī bija pamatā Jāņa Joneva izstādei par *Uguns un nakts* mantojumu. Kustību teātra trupa GX savā uzvedumā šķetināja 1. cēliena baltos un sarkanos kamolus. Taču vislielāko radošo drosmi un darbīgumu apliecināja trīs jauni scenogrāfi: Kalvis Zālītis, Māris Ruskulis un Edmunds Rozenfelds.

Mani interesē teksta un vizuālā tēla atgriezeniskais sakars. Tas varbūt ir lieki, bet, kā tas raksturīgs literāri ievirzītam prātam, gribas redzēto izteikt vārdos, atrast tajā kādu valodisku jēgu. Jautājumi, ko sev uzdodu: cik tuvas/tālas šīs interpretācijas ir Rainim un kā Rainis dzīvo/varētu dzīvot šodien?

Edmunds Rozenfelds.

Scenogrāfijas meti *Ugunij un naktij*

Te mazāk uzmanības pievērsts konkrētiem varoņiem, vairāk – darbības telpai. Tā ir tumšā slīgstoša skatuve, kas sadalīta sikākos laukumos. Katrs no tiem var pacēties līdz 2 metru augstumam; tie iedegas zaļā gaismā, kad uz tiem uzkāpi. Šim iespējam ir vairāk funkcionāls, nekā filozofisks segums: augstumu maina ilustrē tēlu savstarpējās attiecības, hierarhiju, taču ne vairāk kā tronis vai kāda cita mēbele, ko tādā veidā aizstāj; gaismas iedegšanās te neiekļaujas lugas pamatmotīvā – gaismas un tumsas cīņā, kas norit gara pasaulē, – bet gan signalizē par attiecīgā varoņa dzīvību (cīņa par dzīvību, nāves briesmas, nāve – gaismas dziesma). Šī TV vektoru zīmju sistēma palīdzētu atzināt, piemēram, kaujas skatus ar nogalināšanu – butaforisko paukošanos ar koka zobeniem un raustiņšanos pirmsnāves agonijā aizstātu gaismas laukumu dažādas intensitātes degšana un dzīšana, aktieriem pārvietojoties pa skatuvi. Aktuāls paliek jautājums: kā aktieris panāks ticamību šim nosacītajām zīmēm un izbēgs no riska pārvērst izrādi bezpersoniskā datorspēlē, kas skatītājam nav interesanta, jo pats viņš to nespēlē. Vēl sarežģītāk ir ar noticamību pūkēm, zemūdens mošķiem un ar Spīdolu sastītajiem brīnumiem, kas lūgt īpaši nozīmīgi. Vēl cerēt, ka publika būsies no lupātu briesmona kā 1911. gadā. Edmunda lecerē brīnumdara loma atvēlēta videomāksliniekam. Sadarbībā ar režisoru un aktieriem – savienojot ekrānu ar saturisko, filozofisko, rezultāts neizpaliku. Tāpat jā ideja par lūtu, ar kuru varoņi ierodas jaunā darbības vietā un kura displejs uzrāda atrašanās vietu attiecībā pret jūras līmeni, prasnīga interpretā rokās varētu tikt izvēsta līdz savdabīgam (Rainis) pasaules modelim.

Visi trīs mākslinieki operē ar citātiem – kombinējot pēdējos modes kļēdzienus ar vēsturiskiem štampiem, kā tādu uztverot un izmantojot arī Raini... Bez bailēm no tā, ka brīžiem paši nesaprot rezultātu, un bez kādas pārdabiskas atbildības. Tas nevar būt nekas pārsteidzošs, jo mēs visi vēl esam postmodernisma vēderā. Bet man liekas, ka visur klātesošajā ironijā (ne tikai par veco Raini) visos trīs darbos ieskanas kaut kas cerīgi vēlīgs. Pat mīļš. ■